

ΜΑΘΗΜΑ 1

Παιδεία & Εκπαίδευση

Ι. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ Ν. ΓΛΩΣΣΑΣ: Παιδεία & Εκπαίδευση

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ: Α' Μεταπολεμική γενιά (ποίηση)

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ: 6 ώρες (Εβδομάδα 1 – 3)

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Γιάννης Ι. Πασσάς

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Αναμένεται οι μαθητές να κατανοήσουν:

- Την έννοια του πολιτισμικού και καταστασιακού περικειμένου.
- Το οργανωτικό πρότυπο και τη γλώσσα του περιγραφικού κειμενικού τύπου.
- Το οργανωτικό πρότυπο, τη γλώσσα και τη λειτουργία των κειμενικών σχημάτων [α] του ορισμού και [β] της σύγκρισης – αντίθεσης.
- τις οργανωτικές και γλωσσικές συμβάσεις του κειμενικού είδους της επιφυλλίδας.
- Τις στρατηγικές παραγωγής [α] συνοπτικού λόγου, [β] ερμηνευτικών μικροκειμένων κατανόησης και [γ] κριτικού και αποφαντικού λόγου.
- Τη σχέση των εννοιών της παιδείας και της εκπαίδευσης.
- Τα είδη και τη λειτουργία του ρητορικού τρόπου της ειρωνείας.
- Τα χαρακτηριστικά της Α' Μεταπολεμικής ποιητικής γενιάς.

ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ:

Διδακτικό Εγχειρίδιο: Δίκτυα Κειμένων Γ' Λυκείου

A.1.1 Εκπαίδευση και παιδεία (σ. 22)

A.1.2 Παιδεία και εκπαίδευση (σσ. 22-24)

A.1.3 Οι καλλιεργημένοι άνθρωποι (σσ. 24-25)

B.1.1 Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος (σ. 118)

B.1.2 Επιτύμβιον (σσ. 118-119)

ΥΛΙΚΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ:

Διδακτικό Εγχειρίδιο: Η Γραμματική των Κειμένων

1.1 Περιγραφή (σσ. 12-17)

3.1.2.1 Ορισμός (σσ. 126-127)

- 3.1.2.2 Διαίρεση (σσ. 127-129)
- 3.1.2.3 Σύγκριση – Αντίθεση (σσ. 129-131)
- 3.5.2 Τα είδη του ρήματος ως προς τη λειτουργία του (σ. 142)
- 3.5.3.1 Παροντικοί χρόνοι (σ. 143)
- 3.5.5.2 Επιστημική τροπικότητα (σσ. 147-148)
- 3.6.5 Το επίθετο (σσ. 151-152)
- 3.9.1 Τα είδη των λέξεων (σσ. 158-159)
- 4.1 Παραγωγή συνεχούς γραπτού λόγου (σσ. 164-174)
- 4.3 Παραγωγή συνοπτικού λόγου (σσ. 179-183)
- 4.4 Παραγωγή μικροκειμένων κατανόησης (σσ. 183-188)

Διδακτικό Εγχειρίδιο: Γλωσσάρι

- Ειρωνεία
- Επίθετο
- Επιφυλλίδα
- Περικείμενο
- Προθετικότητα

Διδακτικό Εγχειρίδιο: Πηγές

- 12.1 Παιδεία & Εκπαίδευση (σσ. 222-226)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ

A Παραγωγή συνοπτικού λόγου

1. [εστίαση σε άποψη/ πληροφορία που περιέχεται σε απόσπασμα] Να παρουσιάσεις συνοπτικά (60 έως 80 λέξεις) και χωρίς δικά σου σχόλια τη σχέση παιδείας και εκπαίδευσης, όπως αναλύεται από τον συντάκτη του Κειμένου A.1.2 στην §6 και §7.
2. [εστίαση σε άποψη/ πληροφορία] Ποια είναι, σύμφωνα με τον συντάκτη του Κειμένου A.1.3 Τα χαρακτηριστικά των καλλιεργημένων ανθρώπων; Να τα παρουσιάσεις συνοπτικά (70 έως 80 λέξεις) και χωρίς δικά σου σχόλια.

B.1 Κατανόηση του νοήματος

1. Σε ποιο ακροατήριο απευθύνεται, κατά τη γνώμη σου, το Κείμενο A.1.1 και με ποιον σκοπό; Πώς ο τρόπος με τον οποίο οργανώνεται υπηρετεί τον σκοπό αυτό;
2. Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, με βάση το Κείμενο A.1.2, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη

«Σωστό» ή «Λάθος» αντίστοιχα. [α] Το περιεχόμενο του όρου «παιδεία» παραμένει αμετάβλητο στο πέρασμα του χρόνου. [β] Η παιδεία στον Αισχύλο και τον Σοφοκλή αφορά αποκλειστικά στον άνθρωπο. [γ] Η λέξη «παιδία» για τους αρχαίους Έλληνες σήμαινε την παιδαριώδη φλυαρία και ανοησία. [δ] Η «παιδεία» και η «εκπαίδευση» είναι έννοιες εντελώς άσχετες μεταξύ τους. [ε] Η εκπαίδευση λειτουργεί ως θεσμοθετημένη διαδικασία.

3. «η ευκαιριακή (μπορεί και σκόπιμη) εναλλαγή τους (σ.σ. αναφέρεται στους όρους «παιδεία» και «εκπαίδευση») στη θεωρία και στην πράξη δημιουργεί σύγχυση εις βάρος και των δύο συντελεστών της κρίσιμης αυτής συζυγίας»: Σε μια παράγραφο (80 έως 100 λέξεις) να αναπτύξεις το περιεχόμενο της διαπίστωσης αυτής του συγγραφέα του Κειμένου Α.1.2.
4. Πώς συνομιλούν μεταξύ τους τα Κείμενα Α.1.1 & Α.1.2 ως προς τους ορισμούς που δίνονται για την παιδεία και την εκπαίδευση; (80 έως 100 λέξεις)
5. Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σου, ο σκοπός για τον οποίο γράφτηκε το Κείμενο Α.1.3; Με ποιον τρόπο ο συντάκτης του επιχειρεί να τον επιτύχει;

B.2 Κατανόηση της οργάνωσης

1. Να αναλύσεις τους βασικούς ορισμούς του Κειμένου Α.1.1 στα δομικά τους συστατικά.
2. Αξιοποιώντας πληροφορίες από το Κείμενο Α.1.1 να γράψεις μια παράγραφο (60 έως 80 λέξεις) που να αναπτύσσεται με το κειμενικό σχήμα της σύγκρισης – αντίθεσης.
3. Σε ποιο ακροατήριο, κατά τη γνώμη σου, απευθύνεται ο συγγραφέας του Κειμένου Α.1.2 και με ποιον σκοπό; Με ποιον ρητορικό τρόπο επιχειρεί να επιτύχει τον στόχο του; Να απαντήσεις, λαμβάνοντας υπόψη τον κυρίαρχο τρόπο οργάνωσης του λόγου στο κείμενο.
4. Να ξαναγράψεις την §7 του Κειμένου Α.1.2, οργανώνοντας με διαφορετικό τρόπο το περιεχόμενό της.
5. Με ποιον τρόπο επιτυγχάνεται η συνοχή των παραγράφων του Κειμένου Α.1.3; Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σου, ο συντάκτης έκανε αυτή την επιλογή;

B.3 Κατανόηση της γλώσσας

1. Στους σύντομους ορισμούς της εκπαίδευσης και της παιδείας του Κειμένου Α.1.1 κυριαρχούν οι ονοματικές φράσεις. Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σου, συμβαίνει αυτό;

2. Παρατήρησε τα επίθετα που χρησιμοποιούνται στο λήμμα της εκπαίδευσης του Κειμένου Α.1.1, αμέσως μετά τον σύντομο ορισμό της; Σε ποιο είδος ανήκουν και ποιον σκοπό υπηρετεί η χρήση τους; Να εντοπίσεις ειδικές χρήσεις των όρων παιδεία και εκπαίδευση στο Κείμενα Α.1.1.
3. Η επιφυλλίδα, ως ένα «δημοσιογραφικό δοκίμιο», συνδέεται χαλαρά με την επικαιρότητα, ώστε να διατηρεί τον διαχρονικό χαρακτήρα της. Να επιβεβαιώσεις την παρατήρηση αυτή, αντλώντας στοιχεία από το Κείμενο Α.1.2.
4. Να αξιολογήσεις τον τίτλο του Κειμένου Α.1.2, λαμβάνοντας υπόψη την επικοινωνιακή περίσταση (σκοπός, ακροατήριο, κειμενικός τύπος κτλ.).
5. Να ξαναγράψεις τις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου Α.1.2, αντικαθιστώντας καθεμιά από τις λόγιες υπογραμμισμένες λέξεις με μία λαϊκή συνώνυμή της. [α] Οι αρχές της ανιχνεύονται στον Αισχύλο και στον Σοφοκλή. [β] Η ίδια λέξη σκοπίμως συνάπτεται κάποτε τόσο με την παιδία όσο και με την παιδιά. [γ] Δημιουργεί σύγχυση εις βάρος και των δύο συντελεστών της κρίσιμης αυτής συζυγίας. [δ] Από εκεί και πέρα αρχίζουν προφανείς και λανθάνουσες διαφορές.
6. Αφού παρατηρήσεις τα ρήματα στο Κείμενο Α.1.3, να εντοπίσεις το είδος, τον χρόνο, την έγκλιση και το πρόσωπο που κυριαρχούν. Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σου, ο συντάκτης έκανε καθεμιά από αυτές τις επιλογές;

Γ Παραγωγή ερμηνευτικού σχολίου

1. Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σου, το κρίσιμο ερώτημα που αναδεικνύεται από το Κείμενο Β.1.1; Ποια είναι η απάντηση που δίνει το ποιητικό υποκείμενο σε αυτό; Ποια είναι η δική σου απάντηση;
2. Αξιοποιώντας τον ειρωνικό τόνο του ποιήματος, να αναδείξεις το κρίσιμο ερώτημα που προκύπτει, κατά τη γνώμη σου, από το Κείμενο Β.1.2 και την απάντηση που δίνει το ποιητικό υποκείμενο σε αυτό; Ποια είναι η δική σου απάντηση; (150 έως 200 λέξεις)

Δ Παραγωγή κριτικού λόγου

1. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, τα χαρακτηριστικά ενός καλλιεργημένου ανθρώπου στην εποχή μας; Πώς θα μπορούσε το ελληνικό σχολείο να τα αναπτύξει στους μαθητές του; Οι απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά θα περιληφθούν σε επιφυλλίδα (350 έως 400 λέξεις) που δημοσιεύεις στον ημερήσιο τύπο με αφορμή την επικείμενη έναρξη των Πανελλαδικών Εξετάσεων.

2. [α] Ερώτημα: Αξιοποιώντας πληροφορίες από τα κείμενα και τις προσωπικές σου εμπειρίες, να καταθέσεις ως τελειόφοιτος τεκμηριωμένα τις προσωπικές σου απόψεις για την αναγκαιότητα να ενισχυθεί ο παιδευτικός ρόλος τις σύγχρονης εκπαίδευσης. [β] Κειμενικό είδος: Επιφυλλίδα (350 έως 400 λέξεις) στον ημερήσιο τύπο με αφορμή τον δημόσιο διάλογο που διεξάγεται για το μέλλον τις ελληνικής εκπαίδευσης.

ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

A Παραγωγή συνοπτικού λόγου

1. Ποιες είναι οι παιδαγωγικές αρετές που αναγνωρίζει ο συντάκτης του Κειμένου A.1.7 (σσ. 30-31) στις §1-§3; Να τις αποδώσεις συνοπτικά (60 έως 70 λέξεις) και χωρίς δικά σου σχόλια.
2. Πώς εξηγεί ο συγγραφέας του Κειμένου A.1.8 (σσ. 32-33) την αλλαγή στον ρόλο του δασκάλου στις §1-§3; Να αποδώσεις συνοπτικά (60 έως 70 λέξεις) τις σχετικές πληροφορίες.

B.1 Ορισμός

1. Με ποιον τρόπο οργανώνεται ο λόγος στην §2 του Κειμένου Γ.3 (σσ. 173-174); Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορές σε χωρία της παραγράφου. Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σου, ο συγγραφέας επέλεξε τον συγκεκριμένο τρόπο;
2. Η §1 του Κειμένου Γ.12 (σσ. 186-187) οργανώνεται με το κειμενικό σχήμα του ορισμού. Αφού τεκμηριώσεις την παρατήρηση αυτή, να εξηγήσεις την επιλογή του συντάκτη, λαμβάνοντας υπόψη το κειμενικό είδος.
3. Ποια είναι η πρόθεση του συντάκτη στην §2 Κειμένου Γ.19 (σσ. 197-198); Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου, αναλύοντας το κειμενικό σχήμα που κυριαρχεί σε αυτή.
4. Η §2 του Κειμένου Γ. 24 (σσ. 204-205) οργανώνεται με το σχήμα του ορισμού. Να τεκμηριώσεις την παρατήρηση αυτή, παραπέμποντας σε συγκεκριμένα χωρία της.
5. Πώς οργανώνεται το απόσπασμα των §1 και §2 του Κειμένου Γ.42 (σσ. 228-229); Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με παραπομπές στο κείμενο. Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σου, η συντάκτρια έκανε αυτή την επιλογή; Να απαντήσεις, λαμβάνοντας υπόψη το είδος του κειμένου.

6. Με ποιον τρόπο οργανώνεται η §2 του Κειμένου Γ.63 (σσ. 259-260); Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σου, ο συντάκτης έκανε αυτή την επιλογή;

B.2 Σύγκριση – αντίθεση

1. Η §3 του Κειμένου Γ.2 (σσ. 171-173) οργανώνεται με το σχήμα της σύγκρισης – αντίθεσης. Να τεκμηριώσεις την παρατήρηση αυτή, παραπέμποντας σε χωρία του κειμένου.
2. Πώς οργανώνεται ο λόγος στο απόσπασμα των §1-§3 του Κειμένου Γ.26 (σσ. 207-208); Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σου ο συντάκτης έκανε αυτή την επιλογή;
3. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η πρόθεση του συντάκτη στην §1 του Κειμένου Γ.57 (σσ. 249-250); Πώς ο τρόπος με τον οποίο επέλεξε να την οργανώσει υπηρετεί την πρόθεση αυτή;
4. Με ποιον τρόπο οργανώνεται ο λόγος στην §2 του Κειμένου Γ.64 (σσ. 260-261); Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σου, ο συντάκτης έκανε αυτή την επιλογή;

B.3 Επιφυλλίδα

1. Η επιφυλλίδα χαρακτηρίζεται ως «δημοσιογραφικό δοκίμιο», καθώς παρ' ότι αφορμάται από την επικαιρότητα, διεκδικεί τον διαχρονικό χαρακτήρα του δοκιμιακού λόγου. Να τεκμηριώσεις την παρατήρηση αυτή, αντλώντας στοιχεία από το Κείμενο Γ.44 (σσ. 231-232).
2. Να εντοπίσεις στο Κείμενο Γ.85 (σσ. 285-286) τρία χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους της επιφυλλίδας.

Γ Παραγωγή ερμηνευτικού σχολίου

1. Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σου, το κρίσιμο ερώτημα που αναδεικνύεται από το Κείμενο B.1.3 (σσ. 119); Ποια είναι η απάντηση του ποιητικού υποκειμένου σε αυτό; Ποια είναι η δική σου απάντηση; (150 έως 200 λέξεις)
2. Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σου, το βασικό θέμα του ποιήματος «[Νέοι της Σιδώνος, 1970](#)» του Μανόλη Αναγνωστάκη; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου, αξιοποιώντας κυρίως τον ειρωνικό τόνο που κυριαρχεί. Ποια είναι η δική σου άποψη για το θέμα αυτό; (150 έως 200 λέξεις)

Δ Παραγωγή κριτικού λόγου

Η τοπική Ένωση Λειτουργιών Μέσης Εκπαίδευσης (ΕΛΜΕ) σε προσκαλεί ως εκπρόσωπο της μαθητικής σου κοινότητας σε ημερίδα με θέμα «Ο εκπαιδευτικός στη σύγχρονη εκπαίδευση». Στη σύντομη εισήγησή σου (350 έως 400 λέξεις) αναφέρεσαι [α] στον ρόλο τον οποίο, κατά τη γνώμη σου, καλείται να διαδραματίσει ο εκπαιδευτικός στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο και [β] στους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε αυτός να ενισχυθεί. Στο κείμενό σου να αξιοποιήσεις κριτικά έννοιες και πληροφορίες των Κειμένων Α.1.7 (σσ. 30-31) και Α.1.8 (σσ. 32-33).